

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.01.1992, sp. zn. 7 Cz 37/91, ECLI:CZ:NS:1992:7.CZ.37.1991.1

Číslo: 40/1992

Právní věta: Před zápisem akciové společnosti do obchodního rejstříku (dříve do podnikového rejstříku) se musí soud zabývat i tím, zda účastníci zakladatelské smlouvy měli podle právního řádu státu, na jehož území mají sídlo, právní subjektivitu k uzavření smlouvy tohoto druhu.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 30.01.1992

Spisová značka: 7 Cz 37/91

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Akciová společnost, Obchodní společnosti, Rejstřík obchodní, Rejstřík podnikový, Řízení před soudem

Předpisy: 109/1964 Sb. § 112 104/1990 Sb. § 15 173/1988 Sb. § 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 40

Před zápisem akciové společnosti do obchodního rejstříku (dříve do podnikového rejstříku) se musí soud zabývat i tím, zda účastníci zakladatelské smlouvy měli podle právního řádu státu, na jehož území mají sídlo, právní subjektivitu k uzavření smlouvy tohoto druhu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 30. 1. 1992, [7 Cz 37/91](#))

Návrhem podaným 17. 12. 1991 se akciová společnost H. domáhala svého zápisu do podnikového rejstříku. K tomuto návrhu byla přiložena zakladatelská smlouva, stanovy akciové společnosti, notářský zápis o průběhu ustavující valné hromady akciové společnosti, rozhodnutí federálního ministerstva financí o povolení k založení podniku se zahraniční majetkovou účastí, povolení federálního ministerstva zahraničního obchodu týkající se zahraničně obchodní činnosti akciové společnosti, potvrzení o přidělení identifikačního čísla, doklady o splacení příslušné části základního kapitálu a další listiny. Podle zakladatelské smlouvy jsou zakladateli čs. podnik zahraničního obchodu T. a zahraniční společnost V. v B. Podnik zahraničního obchodu T. se zavázal splatit 51 % základního kapitálu akciové společnosti, který činí 500 000 Kčs, a zahraniční společnost V. v B. v SRN 49 % tohoto základního kapitálu.

Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením rozhodl, že v podnikovém rejstříku, oddíl Sa, vložka 549 se povoluje zápis akciové společnosti H. se sídlem v P. Ve výroku tohoto usnesení se kromě ostatních náležitostí uvádělo, kdo jsou zakladateli této akciové společnosti a že společnost byla založena jednorázově na základě zakladatelské smlouvy z 21. 11. 1990.

Proti tomuto usnesení obvodního soudu pro Prahu 1 podal Nejvyššímu soudu ČR generální prokurátor České republiky stížnost pro porušení zákona, v níž poukazoval na to, že zahraniční zakladatel předmětné akciové společnosti není právnickou osobou a nebyl proto podle československého práva způsobilý k založení akciové společnosti. Rejstříkovému soudu bylo dále vytýkáno procesní pochybení spočívající v tom, že vyhověl návrhu na zápis akciové společnosti do podnikového rejstříku, který podala sama tato akciová společnost, jež však v době podání uvedeného návrhu ještě neexistovala a měla na základě zápisu do podnikového rejstříku teprve vzniknout. 1) Rozsahem a důvody podané stížnosti pro porušení zákona (čl. III bod 1. písm. b/ zákona č. 519/1991 Sb. a § 242 o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 519/1991 Sb.) byl Nejvyšší soud ČR vázán.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o této stížnosti pro porušení zákona tak, že uvedeným usnesením soudu prvního stupně byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Vzhledem k ustanovení § 112 odst. 1 hospodářského zákoníku (zákona č. 109/1964 Sb. ve znění vyhlášeném pod č. 80/1989 Sb. a ve znění zákona č. 103/1990 Sb.), platného v době rozhodování rejstříkového soudu, platila o řízení ve věcech podnikového rejstříku ustanovení občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. 519/1991 Sb.

Podle ustanovení § 6 a § 120 odst. 1 o. s. ř. bylo povinností rejstříkového soudu zjistit co nejúčelněji a nejúplněji skutečný stav věci. Ustanovení § 153 odst. 1 o. s. ř. pak rejstříkovému soudu ukládalo, aby rozhodl na základě skutečného stavu věci.

Ve smyslu ustanovení § 112 odst. 2 tehdy platného hospodářského zákoníku byl rejstříkový soud v řízení o povolení zápisu do podnikového rejstříku povinen kromě jiného zkoumat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy.

Z ustanovení § 3 dříve platného zákona č. 173/1988 Sb., o podniku se zahraniční majetkovou účastí (ve znění zákona č. 112/1990 Sb.), vyplývalo, že vznik, právní forma, právní poměry a zánik podniku se zahraniční majetkovou účastí se řídily československým právem.

Podnikem se zahraniční majetkovou účastí byla právnická osoba s hospodářskou činností, která měla sídlo na území ČSFR, pokud se na založení nebo po tomto založení na jejím podnikání podílel zahraniční účastník (§ 2 odst. 1 tehdy platného zákona č. 173/1988 Sb. ve znění zákona č. 112/1990 Sb.).

Zahraněním účastníkem se pro účely zákona o podniku se zahraniční majetkovou účastí rozuměla právnická osoba se sídlem nebo fyzická osoba s bydlištěm mimo území ČSFR, která se podílela majetkovým vkladem na podniku se zahraniční majetkovou účastí (§ 2 odst. 2 tehdy platného zákona č. 173/1988 Sb., ve znění zákona č. 112/1990 Sb.).

Podle ustanovení § 15 dříve platného zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech, mohl být zakladatelem akciové společnosti stát, právnická osoba nebo fyzická osoba.

Jak vyplývá ze zakladatelské smlouvy akciové společnosti H., na založení této akciové společnosti jako podniku se zahraniční majetkovou účastí podle československého práva se podílely právnické

nebo fyzické osoby se sídlem na území ČSFR i mimo ně. Proto bylo na rejstříkovém soudu, aby se blíže zabýval právní povahou zahraničního zakladatele uvedené akciové společnosti a zkoumal (zvláště když z listin, které měl při rozhodování o návrhu na zápis do podnikového rejstříku k dispozici, vyplývalo, že zahraniční zakladatel je společností podle občanského práva SRN nezapsanou v příslušném obchodním rejstříku), zda tento zahraniční zakladatel měl způsobilost (ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním) být zakladatelem čs. akciové společnosti.

Pokud by zahraniční zakladatel měl povahu sdružení bez právní subjektivity a neměl by tedy způsobilost mít práva a povinnosti, ani způsobilost k právním úkonům, nebyl by způsobilým uzavřít předmětnou zakladatelskou smlouvu. Vzhledem k tomu by za takové situace nemohl být zakladatelem zmíněné akciové společnosti, zakládané podle československého práva jako československá právnická osoba.

Dříve platný zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech, neměl zvláštní ustanovení o tom, kdo jako navrhovatel podává návrh na zápis akciové společnosti do podnikového rejstříku. Ustanovení § 27 odst. 1, druhá věta, citovaného zákona zakládalo pouze povinnost všech členů představenstva akciové společnosti připojit ke zmíněnému návrhu své podpisy. V tomto směru šlo tedy prakticky jen o právní úpravu podpisového vzoru a nikoli o vymezení osoby navrhovatele (navrhovatelů).

Za zmíněného stavu bylo pro posouzení okruhu možných navrhovatelů zápisu akciové společnosti do podnikového rejstříku nutno použít ustanovení § 109 odst. 1 tehdy platného hospodářského zákoníku. Podle něho návrh na zápis do podnikového rejstříku podával zakladatel nebo ten, jehož se zápis týká.

V dané věci byla v návrhu na zápis do podnikového rejstříku označena jako navrhovatel akciová společnost H., jejíž zápis byl navrhován. Jestliže však tato akciová společnost měla na základě tohoto zápisu teprve vzniknout (viz § 27 odst. 1, první věta, tehdy platného zákona č. 104/1990 Sb.), bylo vyloučeno, aby mohla ještě předtím podat návrh na svůj vlastní zápis do podnikového rejstříku. Takový postup by byl v rozporu s ustanoveními § 19 a § 20 o. s. ř. Z toho vyplývá, že pokud ustanovení § 109 odst. 1 tehdy platného hospodářského zákoníku umožňovalo, aby návrh na zápis do podnikového rejstříku podal i ten, jehož se zápis týká, mohlo jít jen o takové případy, kdy navrhovaný zápis v podnikovém rejstříku neměl konstitutivní význam z hlediska vzniku uvedeného subjektu, a kdy tedy navrhovatel existoval jako právnická osoba již před podáním uvedeného návrhu na zápis do podnikového rejstříku.

Protože obvodní soud pro Prahu 1 náležitě nezjistil skutečný stav věci, pokud šlo o právní povahu zahraničního zakladatele akciové společnosti H. a nevyvodil odpovídající závěry z toho, že návrh na zápis do podnikového rejstříku byl podán tím, kdo neměl způsobilost být účastníkem řízení ani procesní způsobilost, porušil svým usnesením zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 109 odst. 1 a § 112 odst. 1, 2 hospodářského zákoníku (zákona č. 109/1964 Sb. v tehdy platném znění), § 3 a § 2 odst. 1, 2 dříve platného zákona č. 173/1988 Sb. (ve znění zákona č. 112/1990 Sb.) a § 15 a § 27 odst. 1 dříve platného zákona č. 104/1990 Sb.

Důvodné stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno, napadené usnesení obvodního soudu pro Prahu 1 bylo zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Poznámky pod čarou:

1) Srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 15/1992 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.